

رشدیه تبریزی، حسن، فرزند آخوند ملا مهدی. (۱۲۶۷-۱۳۶۳ ق)، نویسنده، روزنامه‌نگار و مؤسس اولین مدرسه به طرز اروپایی و تعلیم الفبا به شکل نوین در ایران. در تبریز متولد شد. تحصیلات ابتدایی و علوم دینی را در این شهر گذراند. به منظور فراگیری اصول تعلیم و تربیت و آشنایی با شیوه تعلیمات جدید به بیروت و استانبول و ایروان رفت و برای ایرانیان مقیم ایروان مدرسه‌ای تأسیس کرد. ناصرالدین شاه قاجار در بازگشت از سفر دوم خود از فرنگ به ایران، ضمن بازدید از این مدرسه، اظهار تمایل کرد که رشدیه آن را به تبریز منتقل کند و او در ۱۳۰۵ ق نخستین مدرسه ابتدایی عمومی را در محله خیابان تبریز دایر کرد که پس از یک سال تعطیل شد. رشدیه به مشهد رفت، سپس به تبریز بازگشت و چندین بار به تأسیس مدرسه اقدام کرد که هر بار به عللی به تعطیلی انجامید. زمانی که امین‌الدوله به صدارت رسید، از رشدیه خواست که برای تأسیس مدرسه به تهران بیاید. او در ۱۳۱۵ ق اولین مدرسه‌اش را در تهران در باغ کربلایی عباسعلی دایر کرد، اما این بار هم مدرسه تعطیل شد و رشدیه جبراً به حج رفت. پس از بازگشت از حج، در قم بست نشست. در نهضت مشروطه به تهران آمد و مجله مصوری به نام «مکتب» منتشر کرد. وی به علت نوشتن مقاله‌ها و شبنامه‌هایی علیه دولت عین‌الدوله در این مجله، به مدت دو سال به کلات تبعید شد. از کلات به تهران آمد و در قم ساکن شد و در کلاس درس آیت‌الله شیخ عبدالکریم حایری به فراگیری علوم دینی پرداخت، ضمناً مدرسه رشدیه را برای اطفال فقیر و یتیم و کلاسی ویژه نابینایان دایر کرد. وی در قم وفات یافت و در قبرستان نو (حاج شیخ عبدالکریم) دفن شد. از او آثار فراوانی به جای مانده است، از جمله: «اصول عقاید یا اتحاد بشر»، «کفایة‌التعلیم»، «نهایة‌التعلیم»، «المشتقات»، «تبصرة‌الصبيان»، «صد درس»، «تربیة البنات»، «تأدیة البنات»، «بداية‌التعلیم» و «هدایة‌التعلیم».

تاریخ جراید (۴/ ۲۳۶)، زندگینامه رجال و مشاهیر (۳/

۳۱۷-۳۲۷)، مؤلفین کتب چاپی (۲/ ۵۵۵-۵۵۶)،

بادداشتهای قزوینی (۸/ ۱۸۵)، یادگار (س ۳، ش ۱۰،

ص ۱۲-۱۳).